

Arviointia ja arviointitutkimusta tarvitaan edelleen

Arviointia ja arviointitutkimusta on tehty jo pitkään. Ne asemoituvat osaksi suomalaista hallintoa ja hallinnon tutkimusta etenkin 1980- ja 1990-luvuilla, kun taas eurooppalaisittain tämä tapahtui jo aiemmin. Arviointi vaatii aina tiedonhankintaa ja empiriaakin, kun kokonaisuudessa on kyse arvioitavan kohteen, toiminnan tai ansioiden arvon todentamisesta ja määrittämisestä. Tutkimus tai tutkimuksellisuus tuo arviointiin tieteenharjoittamisen vaatimaa tarkkuutta ja kenties ehkä syvällisyyttä, jolloin arvioinnista tulee itsessään arvokas tapa tuottaa uutta tietoa kohdettaan laajemmalle yleisölle.

Rajanveto arvioinnin ja arviointitutkimuksen välillä on joskus koettu ongelmalliseksi tai vähintään suttuiseksi. Viime vuosina rajattomuutta on ehkä tuottanut erityisesti älykäs konsultointi (smart consulting), joka varsinkin yritys- ja liikkeenjohdon puolella on kasvanut merkittäväksi, nykyään yhä enemmän monikansallisten toimijoiden temmellyskentäksi. Ajoittain arvioinnin haasteet ovat menneetkin niin pitkälle, että vain valistuneet älykkään konsultoinnin edustajat kykenevät uskottavasti vastaamaan aikakautemme moninaisiin haasteisiin. Älykäs konsultointi hakee arviointiin syvyyttä yhä enemmän tutkimuksen elementeistä, joka onkin jossain määrin ymmärrettävää. Arvofilosofisesti hyvät arvioinnit ja arviointitutkimukset ilmentävät ”valistuneita näkökulmia”, jotka hyvinkin voivat olla arvioinnin osapuolille erilaisia.

Merkityksellistä ajoittain suttuisessa, ja eräänlaista valistuneisuuden uutta tulemistä elävässä arviointikokonaisuudessa on se, että arvioinnille kaikkienensa on merkitys ja sija hallinnossa, kehittämisessä ja tutkimuksessa. Pattonin (1997) mukaan ei kuitenkaan ole olemassa jotain tiettyä ihanteellista vastausta siihen, mikä on paras lähestymistapa arviointiin. Arviointitutkimuksessa kyse oli aluksi hyvin paljon vaikutusten arvioinnista. Sittemmin kohteet ovat laajentuneet ja syöpyneet eri tavoin myös hallinnon tutkimukseen. Hallinnon tutkimus on usein taustoiltaan niin sanotusti monitieteistä ja edustaa siinä mielessä vain yhtä arviointitutkimuksen entiteettiä. Tärkeän arviointitutkimuksen todellisuudessa elävät hallinnon lisäksi muun muassa talous, politiikka, tekniikka, oikeus, kasvatustieteet, jne.

Arviointi on kenties parhaimmillaan tutkimuksen luonteista, mutta sen ensisijaisena tarkoituksena on toiminnan tai tuloksen arvon määrittäminen. Käytännössä arvon määrittämisen ensisijainen hyöty on usein arvioinnin kohde välittömän ympäristönsä kanssa. Sen sijaan muut tahot, kuten tiedeyhteisöt, voivat helpommin jäädä paitsioon. Mitä sitten tarvitaan paitsioon tai suttuisuuden kitkemiseksi? Tähän on varmasti monia mielipiteitä, joita ei ole syytä lausua ääneen tai kirjoittaa pääkirjoitukseen. Jonkinlaista toimijajakoa ehkä tarvitaan ja esimerkiksi maailmalta löytyy jo näyttöjä

erikoistuneista tutkimus-, opetus- ja konsultaatioyliopistoista. Vahvasti arviointiin orientoituneita, pienimuotoisempia erillislaitoksia on toki ollut jo pitkään myös meillä Suomessa. Lisäksi lienee selvää, että arviointien laadusta tulee kantaa huolta ja yksittäisten toimijoiden, kuten tutkijoiden, tulee vastaavasti kenties asemoida selvemmin itseään tutkimuksen kentässä. Todennäköisesti lienee niin, että diversiteetti ja differointi voivat olla mahdollisuuksia myös tässä yhteydessä.

Jo useamman vuoden aikana Hallinnon tutkimus -lehteen on työstetty teemallista numeroa tai suplementtia, joka keskittyy arviointiin ja arviointitutkimukseen. Tätä on pidetty tärkeänä, koska arviointi on yhä edelleen yksi keskeisistä hallinnon asiantuntijan kompetenssiin liittyvistä kokonaisuuksista. Toisaalta etenkin arviointitutkimuksilla, eri yhteyksien monista kirjavista mielipiteistä huolimatta, näyttäisi perustellusti edelleen olevan tilausta ja käyttöä selvitetessä jotain tiettyä hallinnon tutkimuksellista ilmiötä. Tämä numero keskittyy arviointiin ja sitä on höyrytetty muulla aktuaalilla sisällöllä. Kiitos kuuluu kaikille tämän lehden työstäjille, myös artikkeleiden anonyymeille arvioitsijoille. Antoisia lukuhetkiä.

Antti Syväjärvi
Päätoimittaja